

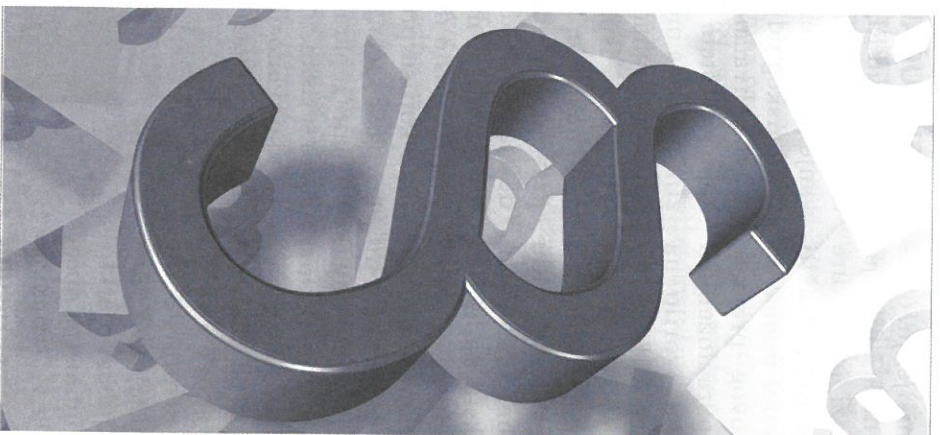
e zbog objave medijskih dezinformacija

propisu i samo na način propisan odredbama ZM, što ne uključuje i objavu presude kojom je utvrđena neimovinska šteta i dosuđen odgovarajući iznos novčane satisfakcije. Stoga je pobijanom presudom pravilno preinačena prvostupanijska presuda i odbijen tužbeni zahtjev tužitelja za objavu presude u dnevnom listu tuženika⁶ ...»

Dakako, parnični su se sudovi nižih instanci, nakon zauzimanja netom navedenog pravnog shvaćanja, njega u pravilu pridržavali, no bilo je i iznimaka, koje potvrđuju pravilo. Dokazujući i potkrepljujući navedenu tvrdnju, citiramo relevantan fragment obrazloženja pravnog shvaćanja Županijskog suda u Splitu iz odluke⁷ od 28. svibnja 2014., dakle godinama nakon što je Vrhovni sud 2010. zauzeo citirano pravno shvaćanje - »... S obzirom na stipulaciju odredbi čl. 1099. i 1100 ZOO-a koje se odnose na načine otklanjanja neimovinske štete zbog povrede prava osobnosti, valjalo je u prvom redu odgovoriti na pitanje: radi li se o dva različita načina otklanjanja štete koja se međusobno isključuju ili ih je moguće kumulirati, pa ako se radi o dvama „paralelnim“ načinima popravljivanja štete kako oni utječu jedan na drugi.

Prema ocjeni ovog suda popravljivanje neimovinske štete u slučaju povrede prava osobnosti je dvojako: 1. po čl. 1099. ZOO-a - objavljivanjem presude (ili ispravka) i 2. po čl. 1100. ZOO-a - isplatom pravne naknade, te se ta dva načina ne isključuju, ali okolnost da je dopuštena objava presude ima upliva na visinu novčane naknade neimovinske štete ...»

Identično je pravno shvaćanje, nadalje, bjelodano i evidentno iz odluke Županijskog suda u Rijeci⁸ donesene u parničnom žalbenom predmetu 16. listopada 2013., kojom je, između ostalog, potvrđena točka II. dispozitiva prvostupanijske presude⁹, kojom je medijski nakladnik obavezan na parcijalnu reparaciju štete objavom pravomoćne presude.

Objava pravomoćne presude u tiskovini dopušten je oblik popravljivanja neimovinske štete oštećenom u postupku u kojem se primjenjuju odredbe ZM-a

3. KRITIČKA PROMIŠLJANJA O PRAVNOM SHVAĆANJU IZ 2010.

Imajući na umu ustavnu odredbu koja svakom jamči pravo na ispravak javne vijesti kojom mu je povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo¹⁰, teško se ne složiti s navedenim pravnim shvaćanjem Vrhovnog suda RH iz 2010., jer i sam Ustav (propis na vrhu normativne hijerarhije) kao oblik popravljivanja neimovinske štete nastale objavom medijskih (dez)informacija anticipira objavu ispravka, a ne pravomoćne presude. Dakako da se nije teško složiti ni s primjenom pravnog pravila *lex specialis derogat legi generali*, na kojem se navedeno pravo shvaćanje temelji.

Ali, *in concreto*, prema navedenom smo pravnom shvaćanju, s druge strane, pravno rezervirani barem iz četiri razloga. Prvi je razlog već spomenuta sintagma iz odredbe članka 22/1. ZM-a, jer, da nije nema navedenom bi odredbom bio reguliran *numerus clausus* oblika sanacije neimovinske štete prema ZM-u.

No, kako ona postoji, jasno je da je zakonodavac inkorporiranjem navedene sintagme u zakonski tekst ostavio mogućnost da šteta bude nadoknadena i nekim drugim oblikom nadoknađivanja. Stoga se moramo priupitati koji bi to drugi oblik bio osim onih propisanih ZOO-om. Drugo, umjesto strogo formalističkog interpretiranja propisa, neka-ko uvijek skloniji smo interpretaciji *in favorem* oštećenika, a u konkretnom slučaju to bi bila interpretacija o, u konkretnu reparaciju neimovinske štete, kumulativnoj primjeni odredaba ZM-a i ZOO-a. Treće, prema našem je pravnom shvaćanju, glede toga pitanja relevantno pravno shvaćanje Ustavnog suda RH, koje glasi: »... Prema članku 21. stavku 5. ZJP, nakladnik je dužan nadoknadi nematerijalnu štetu ako informacijom o osobnom ili obiteljskom životu, ili nekom drugom informacijom objavljenom u javnome glasilu povrijedi privatnost, dostojanstvo, ugled, čast ili koje drugo Ustavom ili zakonom zaštićeno pravo osobe.

Osim novčane naknade predviđeno je obvezatno objavljivanje presude o naknadi štete (članak 28.) i zajamčeno pravo ispravka informacije (članak 30.). Pravo ispravka priznato je i pravnoj osobi čije su dostojanstvo, ugled i čast, pravo ili interes povrijeđeni netočnom ili nepotpunom informacijom, a ako je informacija uvredljiva ima pravo na odgovor (članak 30. stavak 2. ZJP). Tom su odredbom ujedno pravnoj osobi priznata prava osobnosti na dostojanstvo, ugled i čast. Dakle, u odredbama članka 157. i 199. ZOO-a, kao i. odredbama članka 21. i 30. ZJP, kojima se priznaje pravo na nenovčane oblike popravljivanja nematerijalne štete zbog povrede prava osobnosti, ne pravi se razlika između fizičke i pravne osobe.

Stoga se, po ocjeni Ustavnog suda, pravna osoba, temeljem tih odredbi, kao pravne osnove, može zahtijevati prestanak radnje kojom se vrijeđa njezino pravo osobnosti, objavljivanje presude, opoziv izjave, objavljivanje ispravka ili nešto drugo čime se može postići svrha koja se postiže novčanom naknadom nematerijalne štete, pa se u ovom konkretnom slučaju odluka suda treba temeljiti na tim zakonskim odredbama. Zauzimajući ovo stajalište Ustavni sud je imao u vidu i odredbu članka 38. stavka 4. Ustava, koja jamči pravo na ispravak svakom komu je javnom vijesću povrijeđeno Ustavom i zakonom utvrđeno pravo¹¹...» Dopuštajući da griješimo u interpretaciji citiranog pravnog shvaćanja, smatramo da je u njemu Ustavni sud uputio, u kontekstu naknade neimovinske štete, na kumulativnu primjenu odredaba ZM-a i ZOO-a. Konačno, četvrti, ujedno i najvažniji razlog naše navedenosti, leži u činjenici da Vrhovni sud RH već navedenu sentencu aplicira inkonzistentno i selektivno. To proizlazi iz zauzetog pravnog shvaćanja vezanog uz odredbu ZM-a kojom je normirano da je nakladnik dužan nadoknadi štetu koju prouzroči druge informacijom objavljenom u mediju¹².

Prema našem pravnom shvaćanju navedene odredbe, koje zastupamo već preko desetljeća, koliko je ZM na snazi, a upravo primjenom pravnog pravila prema kojem specijalni propisi derogiraju opće, u medijskopравnim parnicama radi naknade neimovinske štete pasivno legitimiran i deliktno odgovoran može biti samo i isključivo nakladnik.

Međutim, Vrhovni sud RH u jednoj svojoj sentenci zauzeo je materijalnopravno shvaćanje da su u takvim parnicama pasivno legitimirani i deliktno odgovorni i autori informacije, dakle novinari: »... Prema obrazloženju prvostupanijske presude ...»

¹¹ Ustavni sud Republike Hrvatske, broj: U-III-1558/2000 od 19. veljače 2004.

¹² Članak 21/1. ZM-a - jedina je iznimka od tog pravila solidarna odgovornost nakladnika i glavnog urednika na temelju odredbe čl. 21/7. ZM-a.

⁶ Općinski sud u Rijeci, P-2844/2009.

¹⁰ Ustav Republike Hrvatske (Nar. nov., br. 85/10 - proc. tekst i 5/14).

⁸ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 1661/10-2 od 3. studenoga 2010., tako i Rev 1933/14-2 od 23. prosinca 2014., te Rev 2038/13-2 od 2. rujna 2015.

⁷ Županijski sud u Splitu, Gžp-1107/2013 od 28. svibnja 2014.

⁹ Županijski sud u Rijeci, Gž-3969/2012-2 od 16. listopada 2013.

ske presude Zakonom o javnom priopćavanju, nije predviđena odgovornost za štetu autora teksta koji je objavljen u javnom glasilu, zbog čega je odbijen tužbeni zahtjev u odnosu na drugotuženika. Stajalište je drugostupanskog suda da u ovom slučaju valja uzeti u obzir da je tužitelj u smislu Zakona o javnom priopćavanju javna osoba, te da je tužitelj u nizu članaka objavljenih još od 1983. godine drugotuženika prikazivao u negativnom kontekstu, pa da je i tužitelj morao računati da će i o njemu biti stvoreni i izneseni negativni vrijednosni sudovi.

Stoga drugostupaniški sud zaključuje, da vrijednosni sudovi izneseni u spornim člancima nisu teži od onih kakve je tužitelj u svojim člancima iznosio o drugotuženiku, pa zbog nedostatka protupravnosti ocjenjuje tužbeni zahtjev u odnosu na drugotuženika neosnovanim. Izneseno pravno shvaćanje prvostupanskog suda nije na zakonu osnovano. Zakon o javnom priopćavanju uređivao je odgovornost nakladnika za štetu koju informacijom u javnome glasilu prouzroči drugome, ali time nije isključeno pravo oštećenika i na naknadu štete po pravilima Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine 53/91, 73/91, 3/94, 7/96 i 112/99; dalje ZOO) od onoga čijom su mu radnjom uzrokovani duševni bolovi zbog povrede ugleda i časti (čl. 200. st. 1. ZOO), što u konkretnom slučaju znači da pod pretpostavkama iz čl. 154. ZOO za štetu odgovara i drugotuženik¹³ ...»

Zaključno u ovom kontekstu, pretragom baze judikature Ustavnog suda RH pronašli smo jednu recentniju ustavnosudsku odluku u obrazloženju koje je potonji opetovao, doduše posredno i implicitno, njegovo ustavnopravno shvaćanje o predmetnom pravnom pitanju - ... Isto tako, podnostitelj se upućuje na dio obrazloženja prvostupaniške presude iz kojeg je razvidno koje je sve činjenice sud imao u vidu kada je odmičerao visinu naknade štete pri čemu je, kako to proizlazi iz obrazloženja prvostupaniške presude, posebno imao u vidu činjenicu da tužiteljica nije (a mogla je) zatražila, prisilno putem suda, objavu ispravka odnosno u postupku koji je prethodio ustavnosudskom, objavu presude u smislu članka 1099. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, broj

35/05., 41/08., 125/11. i 78/15.; vidi točku 2.1. obrazloženja ove odluke)¹⁴...

4. NOVOZAUZETO PRAVNO SHVAĆANJE VRHOVNOG SUDA RH IZ 2017.

Vrhovni sud RH, na 4. sjednici Građanskog odjela održanoj 18. prosinca 2017., zauzeo je novo pravno shvaćanje o predmetnom pravnom pitanju, koje u nastavku citiramo - »... Objava pravomoćne presude u tiskovini dopušten je oblik popravljivanja neimovinske štete oštećenom u postupku na koji se primjenjuje odredbe Zakona o medijima¹⁵ ...« S obzirom na to da

navedeno pravno shvaćanje, prema našem mišljenju, otvara brojne nejasnoće i pitanja, prvo smo u bazi judikature Vrhovnog suda RH potražili neku novu odluku donesenu na temelju novog pravnog shvaćanja s obrazloženjem koje bi nam odgovorilo na ta pitanja i razjasnilo nedoumice, ali je nismo uspjeli naći. Potom smo se obratili neposredno Vrhovnom sudu RH sa zamolbom za dostavu integralnog teksta Zapisnika s navedene sjednice, iz kojeg bi, predmišljavamo, bilo bje-lodano zbog čega je došlo do modifikacije pravnog shvaćanja, koji su pravni razlozi prevagnuli u korist novog shvaćanja, kako su raspravljali pojedini sudci koji su participirali u raspravi i slično, ali je glavni tajnik Vrhovnog suda RH ljubazno otklonio takvu mogućnost, s obrazloženjem da je »... konačno zauzeto pravno shvaćanje u cijelosti vidljivo iz izvoda zapisnika ...«. Navedeno je, dakako, točno, ali citirano pravno shvaćanje potencira brojna pravna pitanja, dvojbe i nedoumice. Zašto je ovaj

Utvrđivanje odgovornosti nakladnika za neimovinsku štetu prosuđivalo se do 2010.

primjenom općih propisa obveznog prava, ali se reparacija provodila prema posebnom propisu odnosno na način propisan odredbama ZM-a

oblik nenovčane reparacije neimovinske štete dopušten samo u tisku, kolokvijalno zvanom *print*? Jer, ako je to tako, onda je posrijedi proustavno diskriminiranje oštećenika kojima je šteta pričinjena objavom u elektroničkim medijima, što, dakako, posljedično privilegira oštećenike kojima je šteta pričinjena objavom u tiskanim medijima, iako tiskani mediji vrlo brzo odumiru i nestaju s medijske scene.

Ostaje nejasno zbog čega se, u kontekstu

odredbe članka 1099. ZOO-a, dopušta samo objava pravomoćne presude, a ne i, doduše implicitno i posredno, ali po prirodi stvari sasvim jasno, i ini oblici nenovčane naknade normirani tom zakonskom odredbom, koji, *nota bene*, nisu normirani u formi *numerus clausus* pa je dopušten svaki oblik nadoknadvanja štete kojim se oštećenik pruža adekvatna i primjerena nenovčana satisfakcija. *In ultima linea*, kojim je razlogom/ima Vrhovni sud RH bio motiviran u promjeni dosadašnjeg pravnog shvaćanja? Citirano novozaузeto pravno shvaćanje, nažalost, ne daje odgovor ni na jedno od netom postavljenih pitanja pa nam preostaje nada da ćemo odgovore na njih uskoro pronaći u obrazloženju neke vrhovnosudske odluke.

5. ZAKLJUČAK

Vrhovni sud RH, kao najviši državni sud čija je temeljna ustavna i zakonska zadaća ujednačavanje primjene prava, krajem 2017., na sjednici Građanskog odjela, modificirao je materijalno-pravno shvaćanje koje je zauzeo 2010., a prema kojem se šteta nastala objavom medijskih dezinformacija može reparirati samo oblicima reparacije i sanacije normiranim ZM-om, dakle ispravkom, isprikom i isplatom pravične novčane naknade, tako da se prema novozaузetom pravnom shvaćanju šteta nenovčano može nadoknaditi i publikacijom pravomoćne presude u tiskovini. I nadalje ostaje nejasno iz kojih je razloga došlo do modifikacije pravnog shvaćanja i koji su pravni razlozi prevagnuli u korist novog shvaćanja, odnosno zašto je taj oblik nenovčane reparacije neimovinske štete dopušten samo u tisku.

Vjerujemo da će, *pro futuro*, na navedena pitanja odgovoriti vrhovnosudska judikatura.

ZAŠTITA PRAVA NA OSOBNU SLOBODU U KAZNENOM POSTUPKU U PRAKSI USTAVNOG SUDA REPUBLIKE HRVATSKE

Broj stranica: 391,
uvez: tvrdi

310,00 Kn

¹³ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Rev 1681/01-2.

¹⁴ Ustavni sud Republike Hrvatske, broj: U-III-5820/2013 od 13. srpnja 2016.

¹⁵ Vrhovni sud Republike Hrvatske, Su-IV-270/17-10 od 18. prosinca 2017.